

Asia: VN/27297/2023

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleittain

-

1. Johdanto, yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot

-

2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

-

3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

-

4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

-

5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Kynnys kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti vammaisten naisten kohtaamaan väkivaltaan, joka mainitaan ohjelmassa liian lyhyesti ja ilman konkretiaa, jota pitkään jatkunut ongelma jo vaatisi.

Valtioneuvoston toteuttaman vammaisten henkilöiden lähisuhdeväkivaltaa koskevan tutkimuksen (2022, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163918>) mukaan vammaiset henkilöt kokevat muuta väestöä enemmän väkivaltaa ja tässä on tapahtunut selvää muutosta huonompaan jopa vuodesta 2019 lähtien. Eniten väkivaltaa kokevat vammaiset naiset ja tytöt. Kouluterveyskyselyn (2021) perusteella vammaisilla tytöillä väkivallan kokemuksia oli enemmän kuin vammaisilla pojilla tai vammattomilla lapsilla/nuorilla. Yksinäisyyden kokemukset olivat myös vammaisilla tytöillä suurempia, vaikka myös vammaisten poikien osuus oli huomattavasti vammattomia poikia suurempi. Aikuisten vammaisten osalta naiset kokivat miehiä yleisemmin, että heitä on häiritty seksuaalisesti loukkaavilla sanoilla tai teoilla. Päivittäisissä toimissaan riittämättömästi apua saaneilla henkilöillä väkivaltakokemukset olivat yleisempiä kuin niillä, jotka eivät tarvinneet apua tai saivat sitä riittävästi. Psykkinen kuormittuneisuus, yksinäisyys ja huono elämänlaatu olivat selvästi korkeam-malla tasolla väkivaltaa kokeneilla vammaisilla henkilöillä.

Eri ikäisten vammaisten henkilöiden kohdalla yhteistä oli se, ettei apua ja tukea saatu viranomaistaholta tai muulta julkiselta taholta. Palvelupolut katkeavat tai niitä ei edes ole. Merkittävää on se, etteivät väkivaltaa/kaltoinkohtelua kokeneet naiset ole saaneet apua tilanteeseensa viranomaisilta tai poliisilta. Heidä ei välttämättä ole uskottu ja heidän kokemuksiaan on vähätelty. Väkivaltaa kokeneita vammaisia naisia ohjattiin sosiaalihuoltoon ennemmin kuin poliisin puoleen. Jos apua saatiin, se jäi usein puolitiehen. Eniten apua oli saatu järjestöistä ja seurakunnilta sekä ystäviltä. Tästä johtuen järjestöjen merkitys olisi tunnustettava ja rahoitus turvattava.

Aiempien tutkimusten valossa tuoreimmat tutkimustulokset eivät yllättäneet, sillä aiemmissa tutkimuksissa vammaisen naisen riski kohdata väkivaltaa on määritelty 2–4 kertaa suurem-maksi kuin valtaväestön naisten (Piispa 2013). Vammaiset naiset ovat kokeneet väkivaltaa ja häirintää vammaisia miehiä useammin, mutta erityisesti naiset ovat kokeneet turvat-tomuutta, halventavaa, vähättelevää tai epäinhimillistä kohtelua, muuta hyväksikäyttöä ja henkistä väkivaltaa. Vammaiset naiset kokevat muita useammin olonsa turvattomaksi. Turvattomuutta kohdataan myös muun muassa taloudellisissa asioissa sekä byrokratian kanssa. (Vammaisfoorumi 2019.) Seksuaalisen väkivallan riski on erityisen suuri kehitysvammaisilla naisilla (KPMG & WoM 2018) ja on arvioitu, että kehitysvammaiset naiset ovat 4–10 kertaa alttiimpia kokemaan seksuaalista väkivaltaa (Piispa 2013). Vammaiset naiset ovat kokeneet väkivaltaa myös puolison, ex-puolison tai tuttavahenkilön taholta ja muutoin on ollut väkivalta, seksuaalinen häirintä ja raiskaukset. Kuitenkaan vammaiset naiset eivät aina ole tehneet tai ole osanneet tehdä ilmoitusta kohtaamastaan väkivallasta. (Vammaisfoorumi 2019.) Tiedetään myös, että säännöllisin väliajoin tulee esiin vakavia ihmisoikeusloukkauksia asumispalveluissa tai laitoshoidossa, mikä kertoo väkivallan institutionalisoitumisesta. Vain pieni osa väkivallasta tulee yleiseen tietoon, varsinkin kun uhrit ovat kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ja toisen henkilön avun varassa.

Kynnys ry pitää välttämättömänä valtioneuvoston tutkimuksen (2022) toimenpidesuosituksien viemistä käytäntöön. Väkivallan tunnistamisen parantamiseen liittyen voimavaroja ja resursseja tulisi osoittaa vammaisiin henkilöihin kohdistuvan kiusaamisen, syrjinnän, kaltoinkohtelun ja väkivallan tunnistamiseen sekä niihin liittyvää koulutusta tulee suunnata sosiaali- ja terveyspalvelujen ammattilaisille, varhaiskasvatuksen ja opetuksen ammattilaisille, pelastus- ja turvallisuusviranomaisille. Väkivallan tunnistamisen, omien rajojen ja turvataitojen opettaminen vammaisille henkilöille lapsuudesta aikuisuuteen tulee varmistaa saavutettavien materiaalien avulla. Jo olemassa olevia väkivallan tunnistamisen työkaluja tulee muokata niin, että ne soveltuvat paremmin myös vammaisille henkilöille. Turvallisuus- ja pelastusalan viranomaisten tulee reagoida väkivaltailmoitukseen aina vakavasti. Viranomaisten tulee huomioida se, että vammaisen henkilö on usein erityisen haavoittuvassa asemassa ja väkivallan tekijänä on usein hänelle läheinen henkilö. Vammaisiin henkilöihin kohdistuvan väkivallan muodoista ja ennaltaehkäisystä sekä avun hakemisen mahdollisuuksista tulee lisätä tietoa. Tarvittaessa voi hyödyntää THL:n Tiedä ja Toimi -korttia. Hyvinvointialueille suositellaan suunniteltavaksi väkivallan ehkäisytoimenpiteitä, erityisesti prosessia sen selvittämiseksi, mistä väkivaltatilanteesta saa apua, miten asiakas ohjataan avun piiriin sekä keinoja, joilla avun ja tuen jatkuvuus varmistetaan. Ammattilaisen kohdatessa väkivaltaa kokeneen vammaisen asiakkaan, tulee hänen varmistua asiakkaan avun piiriin pääsemisestä esimerkiksi auttamalla asiakasta ottamaan yhteyttä sosiaalipäivystykseen. Avun hakemisen saavutettavuus ja esteettömyys tulisi huomioida. 112:n, Nollalinjan sekä kuntien ja hyvinvointialueiden kriisipalvelujen avunhakuväylien saavutettavuus tulee huomioida niin, että ne ovat saavutettavasti tavoitettavissa eri tavoin kommunikoiville. Lisäksi kaikkien turvakotien tulisi olla esteettömiä ja saavutettavia. Tarpeellisten palvelujen saanti tulee turvata myös turvakodissa olemisen aikana. Tietoisuutta vammaisiin lapsiin ja nuoriin kohdistuneesta väkivallasta tulee lisätä ja vammaisten lasten ja nuorten kiusaamisen ja syrjinnän ehkäisyyn tulisi kiinnittää erityistä huomiota varhaiskasvatuksessa ja kouluissa.

6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

-

7. Institutionaaliset rakenteet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 7. Institutionaaliset rakenteet

-

Heini Annina
Kynnys ry